

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ — ΜΟΥΣΙΚΗ — ΘΕΑΤΡΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ι Ι ΟΥ

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

ΜΑ-ΙΟΣ 1925

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΟΜΗΡΟΣ. Ὀδύσσεια Κ. 307-418 Μετ. Ζήσ. Σίδερης
ΓΕΩΡΓΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Τσίκου—Ντάου.
ΣΤΕΦ. ΣΙΔΕΡΗΣ. Ζωή.—Ειρήνη.
VILLIERS DE L'ISLE-ADAM. Θα μπορούσε
κανείς ν' άπατηθεϊ. Μεταφρ. Δῶρος Ἄλσης.
ΒΑΣ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ. Ἡ άπολογία τῆς Μουσικῆς.
Παράγραφοι, Ἄλληλογραφία κλπ.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ι Ι ΟΝ

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

ΜΑ-Ι-ΟΣ 1925

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Κ. 307—448

Τότε ἔφυγε ὁ γοργὸς Ἑρμῆς γιὰ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια,
ἀπ' τὸ πολύδεντρο νησί, κι' ἐγὼ στῆς Κίρκης πῆγα,
κι' ὁ νοῦς μου ἀνάδεβε πολλὰ στὸ δρόμο ποῦ τραβοῦσα.
Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς σταμάτησα τὴν πόρτα 310
καὶ φώναξα, κι' ὡς ἄκουσε ἡ Κίρκη τὴ φωνή μου,
ἀμέσως βγῆκε κι' ἀνοίξε τίς λαμπερές τῆς πόρτες
καὶ μὲ καλοῦσε, πάγαινα μὲ σπλάχνα μαραμμένα.
Σὰ μπῆκα μέσα μέδαλε σ' ἕνα θρονὶ νὰ κάτσω,
πανώριο ἀργυροκάρφωτο, ποῦχε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω, 315
κι' ἐτοίμασε χυλὸ νὰ πιῶ σ' ἕνα χρυσὸ ποτήρι
κι' ἔρριξε μέσα μὲ κακὸ σκοπὸ τὰ μαγικά τῆς.
Σὰν ἤπια καὶ δὲ μέπιασαν τὰ δολερὰ τῆς μάγια,
μὲ γτύπησε μὲ τὸ ραβδὶ κι' ἔτσι διὸ λόγια μοῦπε.
»Σύρε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴ χοιρομάντρα τώρα». 320
Εἶπε, κι' ἀμέσως τράβηξα τὸ κοφτερὸ σπαθί μου
καὶ χύμηξα καμώνοντας πὼς θέλω νὰ τὴ σφάξω.
Ἐβαλε τότε τίς φωνές καὶ ζάρωσε μπροστά μου
καὶ πέφτοντας στὰ πόδια μου μὲ δάκρια μὲ ρωτοῦσε·
»Ποῖος εἶσαι; ποιά ἡ πατρίδα σου; πὼς λένε τοὺς γονιούς σου; 325
Θάμα, νὰ πιεῖς τὰ βότανα καὶ νὰ μὴ σὲ μαγέψουν.
Γιατὶ κανεὶς δὲ βάσταξε θνητὸς αὐτὰ τὰ μάγια
ὅταν τὰ πιεῖ καὶ τὸ φραγμὸ περάσουν τῶν δοντιῶν του.
Μὰ ἐσένα ἀμάγευτη ἡ ψυχὴ μέσα στὰ στήθια σου εἶναι.
Ἐσὺ θᾶσαι ὁ πολύτροπος ἀλάθευτα ὁ Δυσέας 330
ποῦ μοῦλεγε ὁ χρυσόραβδος Ἑρμῆς πὼς θᾶρθει πάντα,
μ' ἕνα καράβι μελανὸ σὰν ἔρχεται ἀπ' τὴν Τροία.

Μὲν ἔλα βάλε τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸ στὴ θήκη,
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζί νὰ κοιμηθοῦμε,
τὸ στρώμα καὶ τ' ἀγκάλιασμα κάθε ὑποψία νὰ σβήσουν. 335

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι' ἐγὼ μὲ διό μου λόγια
«ὦ Κίρκη, πῶς μοῦ τὸ ζητᾶς γλυκὸς μαζί σου νᾶμαι,
ποῦ μοῦκαμες στὸ σπῆτι σου γουρούνια τοὺς συντρόφους;
Κι' ἐμένα ἐδῶ ποῦ μὲ κρατᾶς παγίδα θὰ μοῦ σταίσεις,
καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ κοιμηθῶ μαζί σου στὸ κρεβάτι,
ὅταν γδοθῶ καὶ δύναμη κι' ἀντρεία νὰ μοῦ πάρεις. 340

Μὰ ἐγὼ ποτέ στὴν κλίνη σου δὲ θέλω νὰ πλαγιάσω
πρῶτα, θεά, ἂν δὲν ὀρκιστεῖς τὸν πιὸ μεγάλο σου ὄρκο,
πῶς ἄλλο πάθημα κακὸ δὲ μελετᾶς γιὰ μένα.»

Εἶπα, κι' ἐκεῖνη ὀρκίστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα. 345
Κι' ἔπειτα πιά σὰν ἄμωσε καὶ τέλεψε τὸν ὄρκο,
πῆγα μαζί της κι' ἔπεσα σ' ὠραῖο της κρεβάτι.

Κι' ὡς τότε σκλάβες τέσσερες ἐτοίμαζαν τραπέζι,
ποῦχε μὲς στὸ παλάτι της πιστές της παρακῶρες.
Κοπέλλες εἶταν τῶν πηγῶν, τῶν λόγγων θυγατέρες 350
καὶ τῶν πανάγιων ποταμῶν ποῦ χύνονται στὸ κύμα.

Ἔστρωνε ἡ πρώτη στὰ θρονιά χαλιὰ ἄλικά, πανώρια,
πρῶτα ἀπὸ κάτω ἀπλώνοντας ἓνα λιγὸ σεντόνι,
κι' ἔστρωνε ἡ δεύτερη μπροστὰ δ'ἀργυρα τραπέζι
κι' ἔφερνε ἀπάνω κι' ἔβαζε χρυσόπλεχτα πανέρια. 355

Ἡ τρίτη τὸ γλυκὸ κρασί κερνοῦσε, σ' ἀσημένιο
κροντήρι καὶ τὸ μοίραζε μ' ὀλόχρυσά ποτήρια.
Ἔφερνε ἡ τέταρτη νερὸ καὶ κάτω ἀπὸ λεβέτι
μεγάλο, τρίποδο, ἄναψε φωτιά νὰ τὸ ζεστάνει. 360

Σὰν πῆρε βράση τὸ νερὸ στὸ λαμπερὸ λεβέτι,
μὲς στὸ λουτρὸ μ' ὠδήγησε καὶ μοῦλουσε τοὺς ὤμους
καὶ τὸ κεφάλι, παίρνοντας νερὸ συγκερασμένο
ἀπ' τὸ μεγάλο τρίποδο κι' ἔτσι τὴν κούραση ὅλη
ποῦ βατανίζει τὴν καρδιά μου σήκωσε ἀπ' τὰ μέλη. 365

Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἔτριψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
μοῦ φέρεσε πεντάμορφη χλαμίδα καὶ χιτώνα
κι' ὡς μπῆκα μέσα μ' ἔβαλε σ' ἓνα θρονὶ νὰ κάτσω
πανώριο ἀργυροκάρφωτο, ποῦχε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω.
Μιά παρακῶρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι.

νερὸ μοῦ χύνει νὰ νιφτῶ σὲ μιὰ ἀργυρῆ λεκάνη,
κι' ἔφερε ἐμπρός μου σκαλιστὸ καὶ μοῦστρωσε τραπέζι 370
φωμὶ κατόπι μοῦφερε κι' ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι' ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε
νὰ φάγω μοῦλεγε ἡ θεά, μὰ ἐγὼ καρδιά δὲν εἶχα
κι' ἔρριχνα ἄλλοῦ τὴ σκέψη μου καὶ τᾶβλεπα ὅλα μαῦρα.

Σὰ μ' εἶδε ἡ Κίρκη μὲ βαρειά νὰ κάθουμκι ἔτσι λύπη, 375
δίχως καθόλου στὸ φαί τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω,
ἦρθε κοντά μου κι' ἔκατσε καὶ λυπημένη μοῦπε·
»Γιατί, Δυσέα, κάθουσαι βουβὸς καὶ τὴν καρδιά σου
μαραίνεις, μήτε κι' ἄγγιξες νὰ φᾶς νὰ πιεῖς μιὰ στάλα;
Καμμιά ἄλλη ἀπάτη σκιάζεσαι; Δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι, 380
γιατὶ νὰ, τώρα σοῦ ἄμωσα τὸν πιὸ μεγάλο μου ὄρκο.»

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι' ἐγὼ μὲ αὐτὰ τὰ λόγια·
»Ποῖς Κίρκη, μὲ φιλότιμο στὸν κόσμο θᾶτανε ἄντρας,
φωμὶ ἡ κρατὶ προτιήτερα στὸ στόμα του νὰ βάλει,
προτοῦ νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια του λυμένους τοὺς συντρόφους; 385
Μὰ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἂν μοῦ τὸ λὲς νὰ φάω νὰ πιῶ μιὰ στάλα,
λευτέρωσέ μου νὰ τοὺς δῶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους.»

Ἔτσι εἶπα, κι' ὄξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι βγήκε ἡ Κίρκη,
μ' ἓνα ραβδί στὸ χέρι της κι' ἀνοίγοντας τὴ μάντρα
τοὺς ἔβγαλε ὅλους, κι' ἔμοιαζαν μ' ἐννιαχρονα θρεφτάρια. 390
Καρσί της στάθηκαν αὐτοί, κι' ἡ Κίρκη ἀναμεσά τους
περνώντας, μ' ἄλλο μαγικὸ πασάλειβε καθένα.

Κι' ἀπ' τὸ κορμὶ τους ἐπεφταν οἱ τρίχες, ποῦχαν πρῶτα
φυτρώσει ἀπ' τὸ κατάρατο τῆς μάγισσας βοτάνι. 395

Κι' ἐγιναν ἄνθρωποι ξανὰ πιὸ νιοὶ καὶ πιὸ λεβέντες
κι' ἀπ' ὅτι εἶταν προτιήτερα πιδ ὁμορφοκαμωμένοι.
κι' ἀμέσως μὲ γνωρίσανε καὶ μοῦσφιγγαν τὰ χέρια,
κι' ἔκλαιγαν μ' ἀναφυλλητὰ ποῦ ἀχοῦσε τὸ παλάτι
ὅλο τριγύρο κι' ἡ θεὰ συμπόνεσε κι' ἐκεῖνη·
κι' εὐτὺς σιμά μου στάθηκε κι' ἔτσι διὸ λόγια μοῦπε. 400

»Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσέα,
πήγαινε τώρα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
καὶ τράβηξέ το στὴ ξηρά καὶ τᾶρμενά του κρῦψε
κι' ὅλο τὸ πρᾶμα στὶς σπηλιές κι' ἔλα ξοπίσω πάλε
φέρνοντας καὶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους σου μαζί σου». 405

- Ἔτσι εἶπε καὶ κατὰπεισε τὴν ἄφοβη καρδιά μου,
καὶ κίνησα γιὰ τὸ γιὰλὲ καὶ τὸ γοργὸ καράβι
καὶ βρῆκα ἐκεῖ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους στ' ἀκρογιαλὶ
πῶχυναν δάκρια φλογερά, πικρὰ θρηνηλογοῦσαν.
Κι' ὅπως μοσχάρια μαντριστὰ τριγύρω στὶς γελάδες, 410
ὅταν γυρίσουν στὸ παχνὶ χορτᾶτες πιά γρασιδί,
πηδοῦν μπροστὰ τοὺς σωρευτὰ κι' οἱ μάντρες δὲν ἀντέχουν
νὰ τὰ κρατήσουν, μὲν χυμοῦν μὲ μουγκρητὰ στὶς μάννες,
ἔτσι κι' αὐτοὶ χυθήκανε μὲ κλάματα σὰ μ' εἶδαν
καὶ στὴν καρδιά τους φάνηκε σὰ νάτανε νὰ πῆγαν 415
στὴν ποθητὴ πατρίδα τους, στὸ βραχωμένο Θιάκι,
στὴ χώρα ὅπου γεννήθηκαν κι' ὅπου εἶχαν μεγαλώσει,
καὶ τέτοια λόγια μοῦλεγαν στὰ δάκρια βουτηγμένοι.
» Ἔτσι χαρήκαμε, ἀρχηγέ, κι' ἐσένα ποῦρθες πίσω,
στὸ Θιάκι σὰ νὰ φτάσαμε, στὴν ποθητὴ πατρίδα. 420
Μὲν ἔλα πές μας τῶν λοιπῶν συντρόφων μας τὴ μοῖρα ; »
Ἔτσι εἶπαν καὶ μὲ μαλακὰ τοὺς ἀπαντοῦσα λόγια·
« Ἄς σύρουμε ὄξω στὴ ξηρὰ τὸ τρεχαντήρι πρῶτα,
καὶ στὶς σπηλιές ἄς κρύψουμε τάρμενα καὶ τὸ πᾶμα,
κι' ἐτοιμασθῆτε γλήγορα νάρθειτε ὄλοι μαζί μου, 425
νὰ ἰδεῖτε τοὺς συντρόφους μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι
νὰ τῶν καὶ πίνουν κι' ἄφθονα νὰ τᾶχουν ὅτι θέλουν. »
Ἔτσι εἶπα κι' ὄλοι ὑπάκουσαν σ' αὐτὰ πού τοὺς μιλοῦσα,
καὶ μόνος ὁ Εὐρύλοχος ἀντίκοβε τοὺς ἄλλους,
κι' ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοὺς ἀποπῆρε κι' εἶπε, 430
» Βρὲ πού θὰ πᾶμε, δύστυχοι ; Τὸ χάρο σας ζητᾶτε
τὸ ποδι ἂν το πατήσουμε στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
πού θὰ μᾶς κάμει στὴ στιγμὴ χοίρους, λιοντάρια, λύκους
νὰ τῆς φυλᾶμε στανικῶς τᾶρχοντικὸ της σπίτι,
ὡς ἔκαμε κι' ὁ Κύκλωπας σὰν πῆγανε οἱ συντρόφοι 435
στὴ μάντρα του, κι' ὁ τολμηρὸς Δυσέας ἀκλουθοῦσε·
γιατὶ κι' ἐκεῖνοι χάθηκαν ἀπ' ἀνεκεφαλιά του. »
Ἔτσι τοὺς μίλησε, κι' ἐγὼ στὸ νοῦ μου ἀναμετροῦσα,
νὰ βγάλω εὐτίς τὸ δίκοπο μαχαίρι ἀπ' τὸ μηρὶ μου,
καὶ νὰ τοῦ κόψω τὸ ξερὸ στὸ χῶμα νὰ κυλήσει, 440
κι' ἄς μοῦ εἶταν συγγενὴς στενός. Μὰ ἐδῶθε ἐκεῖθε οἱ ἄλλοι,
συντρόφοι μ' ἐμποδίζανε μὲ μαλακὰ τοὺς λόγια.

» Ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἀρχηγέ, ἂν εἶναι κι' ὀρισμός σου,
νὰ μείνει ἐδῶ τὸ γλήγορο καράβι νὰ προσέχει
καὶ σὺ τὸ δρόμο δεῖξε μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι. »

Ἔτσι εἶπαν, κι' ὄλοι ἀνέβαιναν μαζί μου ἀπ' τὰκρογιαλὶ,
μῆτε ἔμεινε ὁ Εὐρύλοχος στὸ βαθουλὸ καράβι
μὲν ἦρθε, γιατί τρόμαξε τὸν ἄπιαστο θυμὸ μου.

Μεταφ. ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΧΩΡΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΤΣΙΚΟΥ—ΝΤΑΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.)

Δ'.

Πρὶν καμμιά τριανταριά χρόνια ὁ Καρανικόλας ἐσπουδαζε στὴν Ἀθήνα· κάθε καλοταίρι ἐρχότανε στὴν Ἀϊντόβαλη νὰ ξεκαλοκαιριάσει διαβάζοντας καὶ τὴν ἐπιστήμη του. Ὁ Τρέχας πού δὲν ἦτανε ἀκόμα Παπᾶς, ἦτανε γραμματικὸς τῆς Δημαρχίας. Ὁ Μανώλης σὲ κάποιον ἀπὸ τὰ πρωτοτάξειδά του κατὰ τὸν Ποταμὸ ἀρρώστησε ἀπὸ θέρμες καὶ κατὰ τὴ συμβουλὴ τῶν γιατρῶν ἔπρεπε ὄλο κείνο τὸ καλοκαίρι νὰ το περάσει στὸ καθάριο ἀγέρι τοῦ χωριοῦ του. Εἶχανε καὶ μερικοὺς ἄλλους γνωρίμους, ὅπως εἶπαμε, οἱ τρεῖς τοὺς ὅμως ἦτανε ἀχώριστοι. Καὶ ἦτανε τότε μιὰ παράξενη ἐποχὴ στὴν Ἀϊντόβαλη. Ὁ κόσμος εἶχε παράδες· τὸ θαλασσινὸ ἐδεύλευε στὰ γερά· τὰ μαζούλια ἦτανε πληθερά κι' ἀκριβοπουλιώντανε· Πεντέξη ζυγὲς παιχνίδια τὶς σκόλες παίζανε, καὶ χῶρια τσαμποῦνες καὶ λύρες. Τὴν νύχτα ὅμως τὴν ἐθέλανε οἱ πειὸ καρδιακλήδες γιὰ λογαρισμὸ τοὺς. Γιὰ τοῦτο ἤ ἔπρεπε κανένας νὰ τὸ λέγη γερὰ ἢ καρδιά του καὶ τὰ χέρια του, ἢ ἔπρεπε νὰ σηκῶνῃ πολὺ στυλιάρη ἢ ράχη του, ἢ ἔπρεπε νὰ ἔχη γερὴ συντροφιά γιὰ νὰποκοτήση νὰ ξεμυτίση ὄξω. Οἱ τρεῖς μας φίλοι ἦτανε οἱ πειὸ διαβολεμμένοι νυχτοπάτες. Γλεντζέδες, παραλυμένοι τὴν νόστιμη ἐκείνη μικροπαραλυσία τῶν χωριοῦν, στυλιαράδες πρώτης, ἦτανε ἢ πειὸ περιζήτητα καὶ ἢ πειὸ ἐπιφοβὴ συντροφιά τοῦ χωριοῦ. Σὰν τὶς νυχτερίδες, τὴν ἡμέρα ἦτανε τρυπωμένοι. Ὁ Καρανικόλας ἔλεγε πῶςμελετοῦσε, ὁ Τρέχας στὴν Δημαρχία ξεμετροφυλλοῦσε τὰ κατάστιχά του, κι' ὁ Ντεληφώτης τὸ βράδυ βράδυ σαρίζοντας ἀπὸ τὴ τρύπα του σὰν ποντικὸς, ἐρχόντανε νὰ μαζώξη τὴ συντροφιά. Πάντα ἀποκάτω στὰ πλατάνια τῆς Κρουστάλλως ἀρχινοῦσε τὸ χαρακόπι. Ποτέ τοὺς δὲν ἐγκρίνιασε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον·

ένα πουγγί, μιὰ καρδιά, μιὰν ὄρεξη.

—Καφέ Μπεζάλα ἔλεγε ὁ ἕνας χωρὶς νάρωτήση τοὺς ἄλλους. Κι' ὄλοι πίνανε καφέ χωρὶς νὰ σκοτίζονται ποῖος εἶπε καὶ ποῖος δὲν εἶπε, ἂν ἦτανε γλυκὸς ἢ πικρὸς, ἀλαφρὸς ἢ βαρὺς. Καὶ ναργιλέ στὸν γιατρό, ἔλεγε ὁ Μπεζάλας, προβιβάζοντας ἔτσι τὸν τίτλο τοῦ φοιτητῆ. Κάποτε παίζανε καὶ τάβλι. Στὸ θάμπωμα κι' οἱ τρεῖς πηγαίνανε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ σπίτια τοὺς· τὸ πειὸ πολὺ στῆς Ντεληφώταινας, ποῦ τὸ βρῖσκανε πειὸ πρόχειρο. Χάφτανε δ,τι βρῖσκανε, πολλές φορές ψωμί καὶ ντοματοσαλάτο μὲ κἀνένα μεζεδάκι, ποῦ ὁ ἀγαπητικὸς τῆς θάλασσας ὁ κύρ-Μανώλης πάντα εἶχε φυλαμμένο, ἀδειάζανε ἕνα δυὸ μπουκάλια ρετσίνα σπιτίσια καὶ νάσου τοὺς πάλι θρονιασμένοι στὰ πλατάνια. Κι' ἀπὸ κεῖ ἀρχινοῦσε τὸ ταξίδι τῆς νύχτας ποῦ βαστοῦσε κοντὰ τὰ ξημερώματα καὶ ποτὲ δὲν ἐτέλεψε πρὶν ἀπ' τὰ μεσάνυχτα. Πολλὲς φορές γυρίζανε μαντηλοδεμένοι τὰ κεφάλια τοὺς, ἄλλοτε μὲ μελανιασμένα μάτια καὶ μὲ πρισμένες μύτες, ἄλλοτε χωρὶς σακκάκι καὶ καπέλλο, πολλὲς φορές μὲ τὸ ἕνα παπούτσι, ποτὲ ὅμως χωρὶς γέλοια καὶ τραγούδια.

—Ἡ πληγὴ τοῦ χωριοῦ, ὅπου τοὺς ἐβλέπανε νὰ περνοῦνε, λέγανε κἀτι νοικοκυρόπουλα, οἱ βοῖδοφυλάχτες, οἱ λαχνοζούμηδες, οἱ μπαμπακόκωλοι ὅπως τοὺς ἐστόλιζε ὁ Μανώλης, ποῦ ὄλα τὰ θέλανε δικὰ τοὺς. Οἱ γνωστικὲς νοικοκυροπούλες καὶ καπετανοπούλες ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὰ μισοκλεισμένα παραθύρια τοὺς ἐβλέπανε νὰ περνοῦνε κι' ἡ καρδιά τοὺς χωρὶς νὰ ξέρουν τὸ γιατί χτυποῦσε πειὸ δυνατὰ ἐν ᾧ ἕνας κρυφὸς ἀναστεναγμὸς ἀνέβαινε στὸ στόμα τοὺς. Ὁ παραλυμένος ποδόγυρος μισοκρεμασμένος στὰ παραθύρια τοὺς ἐφιλοδωροῦσε τὰ πειὸ γλυκὰ του γέλοια καὶ κλωνάρια βασιλικὸς καὶ γαρύφαλα. Ὅταν ὁ Τρέχας μὲ τὴν ἀηδονίσια του φωνή—γι' αὐτὸ δὰ καὶ τὰ ὄμορφα γένεια του, ὅπως εἶπαμε, ἐγίνηκε καὶ παπᾶς—ἐτραγοδοῦσε τὸ γλυκοχάραγμα:

Νὰ ἤσουν στὸν κάμπο λεμονιά κι' ἐγὼ στὰ ὄρη χιόνι.

Νὰ λυώνω νὰ ποτίζωνται οἱ δροσεροὶ σου κλώνοι.

ὄλα τὰ παραθύρια τῆς γειτονεῖας μωρανοίγανε, πολλὰ γλυκὰ μάτια χωρὶς νὰ ξέρουν τὸ γιατί οὐγραίνονταν καὶ πολλὲς καρδοῦλες σὰν πουλιά φλετουρούσανε.

Κεῖνη τῆ χρονιά ποῦ, ὅπως εἶπαμε, ἦρτε ὁ Ντεληφώτης νὰ ξεκαλοκαιριάση τὸ πῆρε καὶ τὸ σήκωσε· τὸ παρραρίζανε ὄξω.

—Μωρὲ θεριά, ἔλεγε ὁ Καρανικόλας μὲ φάγατε· τὸ παρακάμαμε φέτο. Κι' εἶμαι καὶ γιὰ ἐξετάσεις, ὡχ ἄλλοίμονό μου! νὰ πάγω στὸν Ἄφεντούλη νὰ μὲ ρωτᾶ γιὰ βότανα καὶ γιὰ φάρμακα, τί νὰ τοῦ λέγω;

Πάντοτε τρέχω γιὰ νὰ βρῶ βοτάνι γιὰ νὰ γιάνω.

Καὶ τὸ βοτάνι τῶχει ὀχτρός ποῦ θέλλει νὰ πεθάνω.

δὲν τοῦ λές, ἔλεγε τραγουδώντας καὶ χορεύοντας τριγύρω του ὁ Τρέχας.

—Δὲν τοῦ λές, ἀπόσωε ὁ Μανώλης:

Τὰ βότανα τὰ γιατρικὰ μόν' τὸ κορμὶ γιατρεύουν

Μὰ οἱ πληγὲς πῶχει ἡ καρδιά ἄλλον γιατρό γυρεύουν.

Δὲν τὸν ἀρωτᾶς τὸν κυρ δάσκαλο: αἱ δάσκαλε, ξέρεις πῶς ἡ ρετσίνα τῆς Ντεληφώταινας εἶναι τάθνατο νερὸ ποῦ γιατρεύει κάθε ἀρρώστεια καὶ κάθε μαρτζι; τί γράφει τὸ γιατροσόφι σου; Κι' ἂν δὲν τὸ γράφη, δὲν πᾶει νὰ κουρεύεται; Ἄναψε τὸν ναργιλέ σου καὶ δῶσε δέκα μουντζες στὰ γιατροσόφια.

Κοντὰ τὸ θάμπωμα μιὰ βραδεῖά τοῦ Σταυριάτη—ἐζύγωνε πλειά ὁ καιρὸς ποῦ θὰ ἐχώριζε ἡ συντροφιά, γιατί ὁ Καρανικόλας θάφευγε γιὰ τὴν Ἀθήνα—ἐν ᾧ ἐτοιμαζόντανε νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ πλατάνια καὶ διασκεδάζανε πῶς θὰ περάσουν τὴν βραδεῖά τους, μπᾶπ ἀπὸ μέσα τὰ κλωνάρια τῶν πλατάνων μιὰ θεόρατη πέτρα ἔπεσε δίπλα τους. Παρὰ τρίχα νὰ τῆνε φάγη κατακέφαλα ὁ Μανώλης. Ὅσο ποῦ νὰ καταλάβουν τὸ τί ἔτρεχε, ἄλλη πέτρα, καὶ ξοπίσω ἄλλη κι' ἄλλη· τὰ πλατάνια βρέχανε πέτρες, τόσο ποῦ οἱ φίλοι μας σιρτὰ σὰν φειδία δίπλα στῶν πλατάνων τοὺς κορμούς ἐγλιστρήσανε ὄξω ἀπὸ τὸν ἐπικίντυνο γύρο.

—Μέγας εἶσαι πλάτανε καὶ θαμμαστὰ τὰ κουβάρια σου, εἶπε ὁ Τρέχας κἀνοντας τὸν σταυρό του. Καλὸ καὶ τοῦτο.

Οἱ πέτρες ὡς τόσο πέφτανε βροχή· ὕστερα ἀπὸ κάμποσην ὥρα λιγοστέψανε καὶ πάψανε. Ἀπὸ ποῦ ἐρχόντανε; Ποῖος ξέρει· νύχτα, ποῦ νὰ ξεχωρίσης.

Τὴν ἄλλη μέρα ψιψιψι ἀπὸ δῶ ψιψιψι ἀπὸ κεῖ ἀκούστηκε πῶς οἱ Ἀνεραῖδες τῆς Κρουσταλλῶς βαρεθῆκανε πλειά τοὺς παραλυμένους ποῦ ἐρχόντανε καὶ τοὺς χαλούσανε τὴν ἡσυχία τους καὶ πιάσανε τὸ πετροβόλημα κι' ἀλλοίμονον ὅποιον λαβώσουν οἱ πέτρες τοὺς· γιατρεία δὲν ἔχει.

Τὸ βράδυ ἡ συντροφιά νάτη πάλι στὰ πλατάνια μὲ τὴν διαφορὰ μονάχα πῶς τὰ κεφάλια καὶ τίς πλάτες τοὺς τίς ἀσφαλίσανε πίσω ἀπὸ τοὺς καρμούς τῶν πλατάνων, καλὸ-κακό. Σύθαμπα πάλι τὰ ἴδια. Πέτρες καὶ πέτρες. Μιὰ στιγμή ποῦ πῆγε ὁ Τρέχας νὰ ξεπροβάλλη τὸ κεφάλι ἴσως καὶ συνεικασῆ ἀπὸ ποῦ κατέβαινε κεῖνο τὸ κακό, λίγο ἔλειψε μιὰ κοτρώνα νὰ τονε χτυπήση κατὰμματα.

—Μωρὲ ξέρω γὼ ποῖα ψυχομάννα εἶναι μᾶς στέλνει αὐτοὺς τοὺς μπακλαβαδες, εἶπ' ὁ Μανώλης. Νὰ μύρισε, Γεώργη, δὲν εἶναι τὸ παπουλὸ χεράκι τῆς Μαργαρώς, τῆς ζωντοχήρας; Καὶ οἱ ἄλλοι ὅμως οἱ προκομμένοι οἱ Στεφανιώτες ἔχουν μέσα τὴν οὐρά τους. Μὰ ἐννοιά σου· κκαλὰ ξεμπερδέματα· νὰ ἰδοῦμε ποῖος θὰ το μετανοιώση. Αἱ Μπεζάλα, ξαναφῆρε μας ἀπὸ ἕνα ναργιλέ, νὰ ἡ ὥρα νὰ ξεπουλήσης.

Γκᾶπ γκούπ οἱ πέτρες βροχή.

Ὁ Τρέχας ἔπιασε νὰ τραγουδᾷ.

Ὅταν σὲ πρωτοφίλησα—χήρα μωρὲ χήρα γειά σου ζωτοχήρα

Ὅταν σὲ πρωτοφίλησα ἦτανε μέρα σκόλη—χήρα κακομοίρα.

Γιὰ τοῦτο μωρὲ μάτια μου μὲ πῆραν οἱ διαβόλοι.

—χήρα μωρὲ χήρα γείασου ζωτοχήρα, ἐξεφωνησε κι' ὁ Μανώλης μὲ μιά φωνάρα σαν νὰ γκρεμνούσανε χαλάσματα.

Σωρὸς οἱ πέτρες, σωστὸς κατακλυσμὸς

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἦτανε σκόλη, ὅλο τὸ χωριὸ εἶχε νὰ κάμη μ' αὐτὸ τὸ κακὸ ποῦ κάνανε οἱ Ἀνεράιδες στὴ Κρουστάλλω. Μερικὲς ἀλαφροήσκιωτες παίρνανε ὄροκο ποῦ σῶνε καὶ πολὰ εἶδανε τὶς Ἀνεράιδες μὲ ζέπλακα μαλιά κι' ἄσπρες πουκαμίσεις νὰ τριγυρίζουν καὶ ὅλες τὶς βρῦσες μαζώνοντας ἢ μιά τὴν ἄλλη καὶ πετώντες ἀνάμεσα στῶν πλατανιῶν τὰ κλωνάρια ρίχνανε τὶς πέτρες ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὶς ποδιὲς τους.

Τὸ βραδύ τὸ ἡλιοβασιλεμα τὴν συνηθισμένη τους ὥρα ποῦ νὰ φανοῦνε κατὰ τὴν Κρουστάλλω οἱ φίλοι μας!

—Νὰ οἱ παλληκαράδες, λέγανε τὰ χλωμά νοικοκυρόπουλα μὲ τὰ τσόχια σαλιβάρια. Δὲν κοπιάζουν νὰ ξεμυτίσουν;

—Καὶ πὼς εἶνε δυνατόν; ἔλεγε ὁ Μπρόγκης. Μὲ τὰ ὄξαποδῶ κανένας δὲν πιάνεται. Δὲν ἀρωτᾶτε μένα ὅπου διαβάζω τὴ Σολομωνική καὶ ξέρω ἀπὸ τὰ τέτοια;

Κάποιοι τὰ πείραζε τὰ ἀκάθαρτα καὶ πήρανε δρόμο. Καὶ νᾶτανε αὐτὸ μονάχα;

Κακὸ μου καλῶς πρόβαλες κι' ἂν εἶσαι μοναχὸ σου, λέει ἕνας λόγος. Τώρα χρειάζεται ἡσυχία καὶ προσευχή.

Ὁ Μπεζάλας κείνη τὴν ἡμέρα ἦτανε φαρμακοποτισμένος. Ἔχασε τοὺς πειδὸ καλοὺς του ἀπελάτες. Μωρὲ δὲν τοὺς εἶδε κἀνένας σας, ἀρωτῶσε. Νὰ μὴν εἶνε ἄρρωστοι;

Ἀλήθεια ἄρρωστοι θᾶνε ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς ἔπιασε οὐγκρυο, ἐλέγανε μερικοὶ καλντεριμ-καπανταῆδες, κι' ἔχουν καὶ τὸ δικιο τους. Νὰ κοίταξε: ἀπόψε τὰ ἀκάθαρτα δὲν ἀκουστήκανε.

Κάμποσες ὥρες—δύο τρεῖς—τῆς νύχτας ἦτανε περασμένες, κι' ὁ Μπεζάλας μισοκοιμισμένος ἔτοιμαζόντανε νὰ κλεισθῇ. Κείνη τὴν ὥρα μιά δροσερὴ καλησπέρα ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ πλατάνια.

—Καλησπέρα Μπεζάλα φώναξε ὁ Μανώλης μὲ τὴν φωνάρα του.

—Βρὲ καλῶς στα τὰ παιδιὰ, ἀποκρίθηκε ξενυστάζοντας μονομιᾶς ὁ καφεντζῆς.

—Ἔλα καφὲ ναργιλέ τοῦ γιατροῦ καὶ μιά στά τρία· κρύα κρύα· τώρα νὰ κατεβῆς στὸ κατώγι νὰ βγάλῃς ἀπὸ τὸ βαρέλι.

—Στοὺς ὀρισμούς σας· μωρὲ νὰ τους οἱ ἀφενταθρόωποι, οἱ λεβέντες, ἦρτανε.

Σ' ἕνα πιστεύω ὅλα ἦτανε ἔτοιμα· οἱ φίλοι ἀσφαλιζοντας κοντὰ στὰ πλατάνια τὶς ράχες, τὰ κεφάλια τους, τὸ κρασί τους καὶ τὸν ναργιλέ τους ἐκαλοκοθίσανε.

—Νᾶχωμε καλὸ ρώτημα τι γινήκατε σήμερα. ἀρώτησε ὁ Μπεζάλας ἀπὸ μέσθ φυλάγοντας τὸ κεφάλι του καλὸ κακὸ. Ταρχοντόπουλα ἀπὸ δῶσᾶς ἐννοιχζόντανε.

—Ποιὰ ἀρχοντόπουλα; εἶπε ὁ Μανώλης αὐτοὶ οἱ πικλωματάδες, οἱ λαχανοζούμηδες. Πῆς τους νὰ πᾶνε νὰ κοιμηθοῦνε νὰ μὴν τοὺς πειράξῃ τὸ ἀγιάζι τῆς νύχτας καὶ τοὺς μαλλῶση ὁ τατᾶς τους. Νὰ μᾶς φέρῃς ἀκόμα μιά, Μπεζάλα μου, καὶ σύντομα γιατί τώρα τώρα μπορεῖ πάλι νὰ πιάσῃ νὰ βρέχῃ κοφφέτα. Ἔλα Δημητράκι μου κελᾶθησέ μας τίποτα νάνοιξη ἢ καρδιά μας.

Ἡ ὀκὰ ἦρτε κι' ὁ Τρέχας ἐνῶ οἱ φίλοι του κρατοῦσανε τὸ ἴσο ἀρχίνησε τὸ τραγοῦδι του:

Μιά χήρα στὸ παράθυρο κάθεται κι' ἀγναντεύει.

Τάχα τὸν ἄντρα της νὰ κλαίῃ ἢ ἄλλοινε γυρεύει;

Γιὰ τὰ δύο σου μαῦρα μάτια

Χίλια γένομαι κομμάτια.

Γειά σου χήρα παινεμένη....

Ντὰπ δίπλα στὸν τραγουδιστὴ μιά κεραμίδα σπάζοντας σὲ χίλια κομμάτια τοῦ ἔκοψε στὴ μέση τὸ τραγοῦδι, καὶ ξοπίσω πέτρες καὶ πέτρες κοσμοχαλασιά. Τότες ὁ Καρανικόλας κι' ὁ Ντεληφώτης ἀγάλια ἀγάλια μὲ τὰ παπούτσια βγαλμένα καὶ περασμένα στὶς ζώνες τους συρτήκανε πάνω στοὺς κορμούς τῶν πλατάνων καὶ βγήκανε ὄξω ἀπὸ τὸν γύρω τῆς βρῦσης σκυφτὰ καὶ μὲ προσοχή, ἐν ᾧ ὁ Τρέχας ξανάπιανε τὸν σκοπὸ του καθούμενος στὴν θέση του. Τὸ γύρισε στὸ κλέφτικο.

Πολλὴ μαυρίλα πλάκωσε μαύρη σαν καλλιακουῖδα

Γειά σου μωρὲ χήρα κάψο ζωτοχήρα.

Οἱ ἄλλοι δυὸ στὸ ἀνχμεταξὺ περάσανε πίσω ἀπὸ τὴν καζανόσταση τοῦ Γιαραλῆ διαλέξανε ἀπὸ ἕνα γερὸ καζανόξυλο καὶ πάντα ξυπόλυτοι καὶ τὸν τοῖχο τοῖχο πήρανε τὸν ἀνήφορο. Σὲ λίγο φωνὴ ἐν Ραμᾶ ἠκούσθη· θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμός. Ὁ Τρέχας ἔπαψε τὸν δικὸ του σκοπὸ. εὐτὺς ὅπως πάψανε κι' οἱ πέτρες καὶ πήρε κι' αὐτὸς τὸν ἀνήφορο.

Τὸ σπίτι τῆς Μαργαρώς τῆς ζωτοχήρας εἶχε τὴν πόρτα του σ' ἕναν παράδρομο ἀντίκρου στὴν ρεμματιά τῆς Κρουστάλλως. Ἐνα του παραθύρι ἀνοίγε ἀπάνω στὸ δῶμα τοῦ Γιαραλῆ ποῦ ἦτανε στρωμένο μὲ κοκκινόχωμα. Τὸ δῶμα ἀπὸ τὸ κάτω μέρος ἦτανε ψηλὸ καὶ μπρὸς εἶχε καὶ παραπέτο. Δίπλα του κατέβκινε ἕνας ἄλλος τοῖχος ψηλὸς ἐνὸς παλιόσπιτου, ποῦ δὲν τὸ κατοικοῦσε κανένας. Αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο κοντὰ

στην άγκωνή του Γιαραλή είχε ένα παραθύρι που τα θυρόφυλλα του ήταν μέσα κι' όξω κατά το δώμα, άφηνε αρκετό κοῦφος για να κρυφτῆ ένας άνθρωπος. Από κει μπορούσες να βλέπεις όλον τόν κατήφορο χωρίς να σε βλέπει κανένας. Τα κλωνάρια τῶν πλατανιῶν τῆς Κρουστάλλως δὲν ἦταν ἀπὸ κείνο τὸ ψῆλος οὔτε εἴκοσι ὀργυιές μακριὰ ὀλοῖσα.

Ὁ Μανῶλης σὰν θαλασσινὸς ποῦ ἦτανε, σκαρφάλωσε ἀπάνω στὸν ἀχρῖστον τοῖχο τοῦ Γιαραλή κι' ἀνέθηκε κοντὰ στὸ ἀποχειλῶμα του. Ἐκεῖ πιὰ στήθηκε ἀπὸ τὰ κροδῶματα καὶ περιμένε. Ὁ Καρανικόλας ἀπογύρισε κι' ὅταν ἔφτασε στὴν πόρτα τῆς ζωντοχήρας ἔδωκε μιὰ μὲ τὸ καζανόξυλο στὴν πόρτα ποῦ σείστηκε τὸ σπίτι καὶ μιὰ στὸ διπλανὸ τῆς παράθυρο καὶ τὰ κάμε τρίμματα τὰ τζαμόφυλλα. Σὰν ἀκούστηκε ὁ βρόντος τῆς πόρτας καὶ τῶν γυαλιῶν τὸ κατακλύσιμα ἕνας ἥσκιος ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ κοῦφος τοῦ παραθυριοῦ τοῦ ἐρημόσπιτου, ἥσκιος γυναίκας κουκουλωμένης ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς μὲ τὴ πεισινὴ τοῦ φουστανιοῦ τῆς. Δὲν ἐπρόφτασε νὰ κάμη δυὸ ἀποδαλιές, κι' ὁ Μανῶλης σὰν γάτος πετάχτηκε πάνω στὸ δῶμα ἀπὸ τὰ κροδῶματα ποῦ ἦτανε σὰν νυχτερίδα κολλημένος-

— Ἄπα πάπα, ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ τρομασμένη κάτω ἀπὸ τὸ κουκουλωμένο κεφάλι.

— Παπᾶς καὶ διάκος νὰ μὴ σε σώση, εἶπ' ὁ Μανῶλης καὶ σὰν ἀγρόγατος χυμῶντας ἄδραξε τὴν γυναίκα τὴν ἐξεσκέπασε καὶ τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μαλλιά.

— Φτοῦ νὰ χαθῆς, ἀμαγκούρωτη, βρωμοποδιᾶ...

— Σῶστε, φτάστε, δὲν ἔχει χριστιανούς...

— Σκασμός, ἔλα μέσα κι' ἄφησε τοὺς χριστιανούς νὰ κοιμῶνται καὶ σέρνοντάς τιν ἀπὸ τὰ μαλλιά τὴν ἔσπρωξε μέσα στὸ σπίτι τῆς ἀπὸ τὰ νοιχτὸ παράθυρι.

Μὲ δυὸ γερὲς κλωτσιές ἦρτε κι' ἡ πόρτα μέσα καὶ νὰ κι' ὁ Καρανικόλας μὲ τὸ καζανόξυλο... Ἀνεράιδες αἱ; ἔλεγαν κι' οἱ δυὸ τους νὰ κι' αὐτὴ νὰ καὶ τούτη, δὸς του στυλιᾶρι. Στὸ ἀναμταξὺ ἔφτασε κι' ὁ Τρέχας τραγουδώντας: Μαργαρίτα Μαργαρώ Μαργαριταρένια σὰν περνώ ν' μ' ἔχης ἔννοια. Σὲ λίγο ἡ Μαργαρώ ἦτανε σὲ κακὸ χάλι. Μὲ σπασμένα μούτρα, ἄλλος τὴν ἐτραβοῦσε ἀπὸ τὰ μαλλιά κι' ἄλλος μὲ μιὰ κλωτσιὰ τὴν ἐτίναζε ὅπου πῆγαινε. Ὁ Τρέχας μὲ μιὰ ξυλᾶρα περῶσε κατὰ γῆς ὅσα γυαλικά εὔρισκε πάνω στὰ ράφια καὶ χόρευε πάνω σ' τὰ συντρίμια τοὺς τραγουδώντας σὰν δαιμονισμένος:

Χήρα μωρὲ χήρα, -Χήρα ζωντοχήρα.

— Μωρὲ παιδιὰ, γιὰ ἰδῆτε ὅξω, εἶπε ὁ Καρανικόλας σκύβοντας ὅξω κατὰ δῶμα.

Στὴν ἀστροφεγγιὰ πέρα κοντὰ στὸν τοῖχο τοῦ ἐρημόσπιτου φαινότα-

νε ἕνας σωρὸς πέτρι νὰ χτίσης μιὰ καλύβα. Εἶναι ἡ ἀποθήκη τῆς Ἀνεράιδας, εἶπε ὁ Μανῶλης κι' ἄρπαξε ξανὰ ἀπὸ τὰ μαλλιά τὴ Μαργαρώ. Ἔτσι μούρχεται νὰ τὴν πετάξω κάτω ἀπὸ τὸ δῶμα. Ὁ κόσμος θὰ εἰπῆ πῶς τὴν ἐγκρεμίσανε οἱ Ἀνεράιδες.

Ἡ κακομοῖρα ἡ ζωντοχήρα τᾶφερε στενά. Ἐπίασε τὰ κλάμματα. Δὲν εἶστε χριστιανοί, ἔλεγε.

— Ὅχι εἴμαστε Ἀνεράιδοι, ἔλεγε ὁ Μανῶλης· οἱ Ἀνεράιδες πετροβολοῦνε, οἱ Ἀνεράιδοι ξυλοφορτώνουν καὶ γκρεμβολοῦνε.

Ὁ Τρέχας ποῦ ἦτανε πιὸ πονόψυχος καὶ εἶχε ἀποτελειώση καὶ τὸ συγύρισμα τῶν γυαλικῶν καὶ τὸ χορὸ του, ἔπιασε τὸν Μανῶλη καὶ τοῦ ξεκόλλησε ἀπὸ τὰ χέρια τὴν χήρα.

— Πᾶν μέτρον ἄριστον, λέγει ὁ Γέρο-Στάθης· εἶπε ὁ Τρέχας καὶ πιᾶσανε καὶ οἱ τρεῖς τοὺς τὰ γέλοια,

— Πᾶμε νὰ φύγωμε, εἶπε ὁ Καρανικόλας.

— Νεράϊδα τοῦ γυαλοῦ-Νεράϊδα τοῦ γυαλοῦ-Νεράϊδα τοῦ γυαλοῦ-μὴν ἀγαπᾶς ἄλλοῦ· ἐτραγούδησε ἀποχαιρετώντας ὁ Τρέχας καὶ κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τοὺς δυὸ του φίλους ἐβγήκε ὅξω ἀφήνοντας μέσα τὴν Μαργαρώ μισοπεθαμένη ἀπὸ τὸ στυλιᾶρι καὶ ἀπὸ τὸν φόβο τῆς.

— Βρὲ χαρὰ στὰ γαϊδούρια, εἶπε πάνω ἀπὸ ἕνα παράθυρο ἕνας γείτονας προβάλλοντας τὸ κεφάλι του μ' ἕναν ἄσπρο νυχτικὸ σκούφο.

Δὲν εἶχε ἀποσώση τὸν λόγο του καὶ μιὰ γερὴ πετριὰ ἀπὸ τὴν χερούκλα τοῦ Μανῶλη ἔκαμε θρύψαλα τὰ τζάμια.

Μέσα κουνεὲ μέσα κουνεὲ, φώναζε ὁ Τρέχας.

Τὸ κεφάλι μὲ τὴν ἄσπρη σκούφια ποῦ ἀπὸ σκύλου κῶλο γλύτωσε ἀπὸ τὴν πετριὰ τοῦ Μανῶλη ἐτρύπωνε μέσα σὰν τῆς χελώνας κι' ἀπὸ κει ἐφώναζε: Τί ἄγρια κατὰστασις εἶναι αὐτή! Κατελύθησαν οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται.

— Βρὲ παιδιὰ, ὁ δάσκαλος ὁ Μπρόγκας εἶναι ἐδῶ, ἦρτε καὶ κάθισε, εἶπ' ὁ Μανῶλης. Βρὲ τὸν κερατᾶ, ταῦτί μου ἀκόμα πονεῖ ἀπὸ τὸ τραῦήμα. Ὅρισε δάσκαλε, γιὰ τὰ εἰς-της καὶ -της, τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ σύνθετα... Ἄλλη πέτρα στὰ παράθυρα, ἄλλο κατέβασμα τζαμιῶν.

Ὁ Τρέχας ποῦ εἶχε τὴν δεξιὴ πύλη ἐκεῖ πρόχειρη νὰ σκαρῶνη τραγουδάμια στὴ στιγμῆ, ἀρχίνησε νὰ τραγουδᾷ τὸν δάσκαλο:

Δάσκαλε μὲ τὴ σκούφια σου καὶ τὴν γραμματικὴ σου

Τραῦήξε τὸν ταμπάκο σου καὶ τρέχα ξεκουμπίσου.

Τὸ τραγούδι οἱ ἄλλοι τὸ συνοδεύανε σπάζοντας, πόρτες, παράθυρα, κεραμίδια, σκάλες, γλάστρες, ὅ,τι τοὺς ἐρχόντανε πρόχειρο.

— Κουτοδάσκαλε, ἔλεγε ὁ Καρανικόλας, τὰ γαϊδούρια τὰ βλέπεις τίς Ἀνεράιδες δὲν τίς ἐβλεπες. Γιὰ τοῦτο, γερο-κολασμένε, μού τρύπωνες ἐδῶ πέρα κι' ἤθελες ψυχὴ τὴ νύχτα νὰ μὴ ξεμυτίξῃ τῆς ζωντοχήρας ὁ

ταμπάκος σου μύρισε...

—Αύριον ὀψόμεθα, οὐρλούντανε ὁ δάσκαλος πίσω ἀπὸ μιὰ ντουλάπα ποῦ ἦταν τρυπωμένος.

—Τῆς χήρας ἢ μαντηλωσιὰ τῆς χήρας τὰ κοτσίδα

κάμανε τὸν κύρ-δάσκαλο νὰ βγῆ στὰ κεραμίδια.

φουσομανοῦσε δίπλα ὁ Τρέχας ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ ρήμασμα ποῦ γινότανε τριγύρω του.

Κι' ἄλλοι γειτόνοι ποῦ θελήσανε νὰ βγοῦνε καὶ νὰ διαφουντέζουν τὴ νυχτερινὴ ἡσυχία τῆς γειτονιάς τους τὰ ἴδια καὶ χειρότερα τραυρίζανε. Τίς Ἀνεράιδες δὲν τίς ἐβλέπατε ἀφρισμένοι φωνάζανε οἱ νυχτοπάτες τώρα μᾶς ξετσιμπλιαστήκατε· νὰ κι' αὐτὴ νὰ καὶ τούτη.

Τὸ πρωτὶ τῆς Στεφάνας οἱ δρόμοι ἦτανε σὰν νὰ πέρασε τὴν νύχτα τυφῶνι κακὸ ἀπὸ πάνω τους. Ξύλα, γυαλιά, πέτρες, κεραμίδια. Πολλές γυναικοῦλες σηκώνοντας δείγματα τῆς καταστροφῆς καὶ πολλές μὲ σπασμένα κεφάλια τρέχανε στῆς Ντεληφώταινας καὶ φωνάζανε. Ὁ Μανώλης κοιμώντανε μέσα στουπὶ στό μεθύσι. Γιατί ἅμα τελειώσανε οἱ Ἀνεράιδες τίς δουλιές τους πήγανε καὶ ξενοχτίσανε στὴν ταβέρνα τοῦ Βακούλη καὶ πέρνοντας καὶ τὰ ὄργανα γλεντοκοπήσανε ὡς τὰ χαράγματα.

—Τί ξέρω κι' ἐγὼ ἢ κακομοίρα, ἔλεγε ἡ Ντεληφώταινα, Νὰ πάω νὰ τὸν ζυπνήσω νὰ τοῦ τα πῆτε τοῦ ἴδιου.

—Τί λόγος· ἀρραθυμιὰ ἔχομε νὰ ἰδοῦμε τὰ μοῦτρά του τοῦ παραλυμένου κακὸ χρόνο νᾶχη, λέγανε καὶ φεύγανε.

Μερικοὶ θέλανε νὰ καταμηνύσουν στὴ Κυβέρνηση αὐτὰ τὰ καμώματα, ἀλλὰ μὲ τὴν πρόφαση νὰ μὴ βγῆ τῆς χήρας τῶνομα κι' ἀληθινά, γιατί φοβώντανε πολλὰ βρώμικα νὰ βγαίνουν στὴ μέση καὶ καμπόσοι γιατί φοβώτανε καὶ τὸ στυλιάρι τῆς συντροφιάς δὲν ἐσαλέψανε. Εἶπε κι' ὁ δάσκαλος: Ἄφες αὐτοῖς οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι. Κι' ἔτσι ἐσκεπάστηκε ἡ ὑπόθεση. Ὁ πιότερος κόσμος ὅμως ὡς τὰ σήμερα πιστεύει πῶς τίς πέτρες τίς ἐρρίχνανε οἱ Ἀνεράιδες.

(Τὸ τέλος στὸ ἄλλο φυλλάδιον.)

ΓΕΩΡΓΗΣ Ν. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

ΖΩΗ

Ἐπίστεψες πολὺ. Κι' εἶδες μιὰ μέρα τὰ νιῖτα σου συντριμια καὶ ρημάδια. Καὶ πῆρες τὸ στρατί, μονάχος, πέρα νὰ πᾶς, πρὸς τὰ βασιλεμένα βράδου

σὰν κουρασμένος σύ. Τώρα μιὰ ξέρα τὴν βλέπεις τὴ ζωὴ σου πιά τὴν ἄδεια. Φεύγεις. Ποῦ πᾶς; Δὲ θέλεις τὸν ἀγέρα ποῦ ἀγάπησες ἐσύ; Κι' ὄλα σκοτάδια,

σᾶ νὰ θαμπώνουν τὴ ζωὴ σου; Πάνε! Κι' ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς μπρὸς σου νὰ λάμπει, νὰ σοῦ χρυσίζει τὰ μαλλιά καὶ νᾶνε,

μέσ' τῆς ζωῆς τὰ πικραμένα θάμπη τὸ φῶς ποῦ θὰ γλυκαίνει τὴν ἐλπίδα πὼς θάρθεις ἓνα βράδου στὴν πατρίδα!

ΕΙΡΗΝΗ

Σὰν ὄνειρο ἢ παλινὰ ζωὴ στὸ νοῦ περνοῦσε τοῦ στρατιώτη χρόνια τώρα στὴν ταβέρνα. Μέσ' τὸ θολὸ κρασί τὴ λησιμονιά ποθοῦσε νὰ βρῆ καὶ μοναχὸς τὸν ἑαυτὸ του ἐκέρινα.

Τὸ βράδου μέσα στ' ὄνειρο τὸ πλᾶνο ζοῦσε τοῦ γυρισμοῦ τοῦ ἀνήμπορου κι' ὠϊμένα ἐγέρνα στὰ στήθια τὸ κεφάλι καὶ σιγομιλοῦσε στὴν ὄπτασιὰ τὴ γλυκειὰ ποῦ ἐμπρὸς του ἐπέρινα,

ὁμορφοδιάβα στὴν ψυχὴ του τὴ θλιμένην σὰν ὄνειρο δροσὸ μὲ τὰ γαλάζια μάτια, Τὸν φέρνει ὁ νοῦς ταξιδευτῆς ξανὰ στὰ πλάττα

τοῦ ὄνειρου του ποῦ στὴν πατρίδα περιμένει. Καὶ χρόνια μάταια καρτερῶντας τὴν εἰρήνη γιὰ νὰ σκοτίση τὸ μυαλὸ μονάχος πίνει.

VILLIERS DE L' ISLE-ADAM

«ΣΚΛΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ»

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΚΑΝΕΙΣ Ν' ΑΠΑΤΗΘΕΙ

Ένα γκριζο πρῶι τοῦ Νοέμβρη κατέβαινα τὴν προκυμαία μὲ βιαστικὸ βῆμα. Μιὰ ψιχάλα παγερὴ νότιζε τὴν ἀτμόσφαιρα. Μαῦροι διαβάτες, προφυλαγμένοι κάτω ἀπὸ κακόσχημες ὀμπρέλλες, διασταυρώνονταν.

Ὁ Σηκουάνας κιτρινωμένος ἔσερνε τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τοῦ ὁμοία μὲ πελώριες χρυσόμυγες. Πάνω στὶς γέφυρες ὁ ἀέρας μαστίγωνε ξαφνικὰ τὰ καπέλλα πού οἱ κάτοχοί τους τὰ διαφιλονεικούσαν μὲ τὸ διάστημα, μ' ἐκεῖνες τὶς στάσεις καὶ τοὺς μορφασμούς πού τὸ θέαμά τους εἶνε τόσο δυσάρεστο στὸν καλλιτέχνη.

Οἱ ἰδέες μου ἦταν θαμπές καὶ συγκεχυμένες· ἡ ἔγνοια ἑνὸς ραντεβοῦ γιὰ ὑποθέσεις, δοσμένου τὴν παραμονή, ἐνοχλοῦσε τὴ φαντασία μου. Ἡ ὥρα μ' ἐβίαζε· ἀποφάσισα νὰ καταφύγω κάτω ἀπ' τὸ προστέγασμα μιᾶς μεγάλης πόρτας ἀπ' ὅπου θὰ μοῦ ἦταν εὐκολώτερο νὰ γνέψω σὲ κανέν' ἀμάξι.

Τὴ στιγμή ἐκεῖνη εἶδα, ἀκριβῶς στὸ πλαῖ μου, τὴν εἴσοδο ἑνὸς κτιρίου τετραγωνικοῦ μ' ἀπλὸ ἐξωτερικόν.

Ἦσαν ὄχι μετὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴς του, μ' ὄλο τὸ μελαγχολικὸ καὶ παράξενον ἀγχὸ πού τὸ σκέπαζε, ἀνεγνώρισα σ' αὐτὸ ἀμέσως ἕνα βέβαιο ὕφος ἐγκάρδιας φιλοξενίας πού γαλήνηψε τὸ πνεῦμα μου.

«Σίγουρα, εἶπα μέσα μου, αὐτοὶ πού κατοικοῦνε δῶ μέσα εἶνε ἀνθρωποὶ καθιστικοί! Τὸ κατῶφλι αὐτὸ σὲ προσκαλεῖ νὰ σταθεῖς: ἡ πόρτα δὲν εἶνε ἀνοιχτή;»

Λσιπόν, ὅσο πιὸ εὐγενικὰ μποροῦσα, μὲ ὕφος χαρούμενο, καὶ μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι, —σχεδιάζοντας ἀκόμα λίγα λόγια φιλοφροσύνης γιὰ τὴν οἰκοδέσποινα, —μῆκα χαμογελῶντας, καὶ βρέθηκα ἀμέσως σ' ἕνα εἶδος αἵθουσας μὲ στέγη τζαμένια, ἀπ' ὅπου τὸ φῶς τῆς μέρας ἔπεφτε ὠχρό.

Σὲ κολόννες ἦταν κρεμασμένα ροῦχα, κας-νέ, καπέλλα.

Τραπεζία μαρμάρινα ἦταν τοποθετημένα σ' ὅλες τὶς μεριές. Πολλὰ ἄτομα, μὲ ξαπλωμένα τὰ πόδια, τὸ κεφάλι ἀνασηκωμένο, τὰ μάτια ἀκίνητα, μὲ ὕφος θετικόν, ἔμοιαζαν νὰ συλλογιοῦνται.

Καὶ τὰ βλέμματα ἦταν χωρὶς σκέψη, τὰ πρόσωπα εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ καιροῦ.

Πλάι στὸν καθέναν ἀπ' αὐτοὺς ὑπῆρχαν ἀνοιχτὰ πορτοφόλια, ξεδι-

πλωμένα χερτιά.

Καὶ κατάλαβα τότε πὼς ὁ οἰκοδεσπότης, πού στὴν ὑποδεχτικὴ του εὐγένεια εἶχα στηριχθεῖ, δὲν ἦταν ἄλλος παρὰ ὁ Θάνατος.*

Παρατήρησα τοὺς ξένους μου.

Βέβαια, γιὰ νὰ ξεφύγουν ἀπ' τὶς φροντίδες τῆς ὀχληρῆς ζωῆς, οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺς πού βρίσκονταν στὴν αἵθουσα εἶχαν σκοτώσει τὰ σώματά τους, ἐλπίζοντας ἔτσι κάπως περισσότερη εὐτυχία.

Ἐνῶ ἄκουγα τὸ θόρυβο τῶν χάλκινων κρουῶν τῶν στερεωμένων στοὺς τοίχους καὶ προωρισμένων γιὰ τὸ καθημερινὸ πότισμα τῶν πτωμάτων αὐτῶν, ἔφτασε στ' αὐτιά μου ὁ κρότος τῶν τροχῶν ἑνὸς ἀμαξιοῦ. Σταματοῦσε μπρὸς ἀπ' τὸ κατάστημα. Ἐκκμα τὴ σκέψη πὼς οἱ ἀνθρωποὶ τῶν ὑποθέσεών μου ἐπερίμεναν. Γύρισα πίσω γιὰ νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπ' τὴν εὐτυχισμένη σύμπτωση.

Τὸ ἀμάξι, πράγματι, εἶχε βγάλει στὸ κατῶφλι τοῦ κτιρίου εὐθυμοὺς μαθητές, πού γιὰ νὰ πιστέψουν στὸ θάνατο εἶχαν ἀνάγκη νὰ τὸν δοῦν.

Φώναξα τὸ ἀδειο ἀμάξι, κ' εἶπα στὸν ἀμαξῆ:

«Πάρδος Ὀπερας!»

Ἦστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα, στὰ βουλευάρτα, ὁ καιρὸς μοῦ φάνηκε πιὸ συννεφιασμένος, μὲ τὸ νὰ μὴ βλέπω ὀρίζοντα. Τὰ δεντράκια, σκελετωμένα, ἔμοιαζαν νὰ δείχνουν ἀόριστα μὲ τὸ ἄκρο τῶν μαῦρων τους κλαδιῶν τὸν κόσμον πού περνοῦσε στοὺς ἀστυνομικοὺς νυσταγμένους ἀκόμα.

Τὸ ἀμάξι ἔτρεχε γρήγορα.

Οἱ διαβάτες, μὲς' ἀπὸ τὸ τζάμι, μοῦ ἔκαναν τὴν ἐντύπωση νεροῦ πού κυλᾷ.

Μόλις φτάσαμε, πήδησα στὸ πεζοδρόμιο κι ἀνακατώθηκα μέσα στὸ ἐνοχλητικὸ πέρασμα προσώπων κατσοφιασμένων.

Στὴν ἄκρη, εἶδα ἀκριβῶς ἀπέναντί μου τὴν εἴσοδο ἑνὸς καφεγεῖου, —πού σήμερα εἶνε κατεστραμμένο ἀπὸ μιὰ περίφημη φωτιά (γιατὶ ἡ ζωὴ εἶν' ἕνα ὄνειρο), —καὶ πού ἦταν χωμένο στὸ βάθος ἑνὸς ὑποστέγου, κάτω ἀπὸ ἕνα τετραγωνικὸ θόλο μ' ὄψη μελαγχολικὴ. Οἱ σταγόνες τῆς βροχῆς πού ἔπεφταν πάνω στὰ ψηλὰ τζάμια σκοτεινίαζαν περισσότερο τὸ ὠχρὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

Ἐδῶ λοιπόν μὲ ἐπερίμεναν, ἐσκέφτηκα, μὲ τὸ ποτήρι στὸ χέρι, μὲ μάτι λαμπερὸ καὶ μυκτηρίζοντας τὸ Πεπρωμένο, οἱ ἀνθρωποὶ τῶν ὑποθέσεών μου!

Ἐστρεψα τὸ κουμπὶ τῆς πόρτας, καὶ βρέθηκα ἀμέσως μέσα σὲ μιὰ αἵθουσα ὅπου τὸ φῶς ἔπεφτε ἀπὸ ψηλὰ μὲς' ἀπ' τὰ τζάμια, ὠχρό.

* Στὸ ἴδρυμα ἐκεῖνο ἐξέθεταν τὰ πτώματα ἀγνώστων, πού εἴτε εἶχαν αυτοκτονήσει εἴτε τοὺς εἶχε συμβεῖ δυστύχημα, πρὸς ἀναγνώριση ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τους. Σ τ Μ.

Σε κολόννες ἦταν κρεμασμένα ρούχα, κας-νέ, καπέλλα.

Τραπέζια μαρμάρινα ἦταν τοποθετημένα σ' όλες τις μεριές.

Πολλά ἄτομα, με ξαπλωμένα τὰ πόδια, τὸ κεφάλι ἀνασηκωμένο, τὰ μάτια ἀκίνητα, με ὕφος θετικό, ἔμοιαζαν νὰ συλλογιῶνται.

Καὶ τὰ πρόσωπα εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ καιροῦ, τὰ βλέμματα ἦταν χωρὶς σκέψη.

Πλάϊ στὸν καθέναν ἀπ' αὐτοὺς ὑπῆρχαν ἀνοιχτά πορτοφόλια, ξεδιπλωμένα χερτιά.

Παρατήρησα τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς.

Βέβαια, γιὰ ν' ἀποφύγουν τις ἐνοχλήσεις τῆς ἀνυπόφορης συνείδησης, οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ βρίσκονταν στὴν αἴθουσα εἶχαν ἀπὸ κайρὸ δολοφονήσει τις «ψυχές» τους, ἐλπίζοντας ἔτσι κάπως περισσότερη εὐτυχία.

Ἐνῶ ἄκουγα τὸ θόρυβο τῶν χάλκινων κρουρῶν, τῶν στερεωμένων στοὺς τοίχους καὶ προωρισμένων γιὰ τὸ καθημερινὸ πότισμα τῶν πτωμάτων αὐτῶν, ἠθύμηση τοῦ κρότου τῶν τροχῶν τῆς ἀμαξας ξαναῤοθε στὸ νοῦ μου.

«Σίγουρα, εἶπα μέσα μου, ὁ ἀμαξῆς αὐτὸς πρέπει νάχει πάθει ἀπὸ κανένα εἶδος ἠλιθιότητος, γιὰ νὰ με ξαναφέρει, ὥστε ἀπὸ τόσες βόλτες, ἀπλουστάτα στὸ μέρος ἀπ' ὅπου ξεκινήσαμε. Ἐν τούτοις τὸ ὁμολογῶ (ἀν ἔγινε λάθος), ἡ δευτέρα ἐντύπωση εἶνε πιὸ ἀπαίσια ἀπ' τὴν πρώτη!..»

Ἐανάλλισα λοιπὸν σιωπηλὰ τὴ τζαμένια πόρτα, καὶ γύρισα στὸ σπίτι μου, ἀποφασισμένος σταθερὰ—καὶ περιφρονώντας τὸ παράδειγμα κι' ὅ,τι μπορούσε νὰ συμβεῖ—νὰ μὴν κάνω ποτὲ ὑποθέσεις.

Μεταφρ. ΔΩΡΟΣ ΛΑΣΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Στὸ φίλο Β. Καβαδία δικαστή

Ο Ὀρφείας, κύριε Πρόεδρε, ὁ θεῖος καὶ μάγος ἐκεῖνος μουσικὸς τῆς ἀρχαιότητος, ὅταν ἔχασε τὴ γυναῖκά του, λείπει ἡ μυθολογία, τραδιέται, ἀπὸ τὴ λύπη του κι' ἀπὸ τὸν καημὸ του, στὴν ἐρημιά, καὶ κεί ἀρχίζει με τὴ λύρα του νὰ παίζει καὶ νὰ τραγουδῇ τὴ δυστυχία του. Μὰ ἡ μουσικὴ του τότε καὶ ἡ μελαγχολικὴ του φωνὴ συναρπάζει τὰ πάντα, καὶ νὰ, τὰ ἄγρια θηρία πετοῦνε ἀπὸ πάνω τους τὰ γάρια ψυχόρμητὰ τους, ξεχνοῦνε τὴν παλιά τους τὴ ζωὴ, καὶ περιτριγυρίζουνε ὄλα, ἦσυχά καὶ ταπεινά, τὸν περίφημο τὸ λυριστὴ, ποὺ ἔκλαιγε καὶ θρηνοῦ-

σε τὴ μοῖρά του. Μὰ δὲν εἶτανε αὐτὸ μονάχα. Τόσο μεγάλη εἶτανε ἡ δύναμη καὶ ἡ ἀρμονία τῆς μουσικῆς τοῦ Ὀρφείας, ποὺ καὶ τὰ βουνα καὶ τὰ δάση καὶ τὰ βράχια ἀκόμη σηκωθήκανε, σιγά σιγά, καὶ πλησιάσανε καὶ αὐτὰ νὰ κούσουνε τὴ θεῖα τέχνη..

Μάθημα σοφὸ, Κύριε Πρόεδρε, μάθημα θεῖο: πὼς ἡ μουσικὴ φέρνει τὴν παρηγορία, πὼς ἡ μουσικὴ δαμάζει τὰ πάθη, πὼς ἡ μουσικὴ φέρνει τὴν ἡσυχία καὶ τὴ γαλήνη. Με τὴ μουσικὴ παύει ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀκαταστασία καὶ βασιλεύει ἡ τάξη καὶ ἡ γαλήνη. Ὁ Ὀρφείας ξεχάνει τὴ λύπη του, τὰ ἄγρια θηρία ἡμερώνονται τὰ βράχια συγκινοῦνται, καὶ μονάχα ὁ ἀντιδικὸς μου ἔρχεται μπροστά σὰ νὰ καταμηνύσῃ ἕνανε νέο, ποὺ τοῦ διατῆραξε, λείπει, τὴ νυχτερινὴ ἡσυχία, τραγουδώντας με τὴ κιθάρα του κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι του, προχθὲς τὰ μεσάνυχτα!

Ναί, ἀλήθεια, ἀκριβῶς μεσάνυχτα εἶτανε—σ' αὐτὸ δὰ πάνω ὁ ἀντιδικὸς μου λείπει τὴν ἀλήθεια—ὅταν μιὰ φωνὴ, σβραχνὴ λίγο, λίγο ἀδύνατη, ἴσως ἀπὸ τὴν ἀπόσταση σὰν καμιὰ εἶδηση χαρᾶς, σκίζει ἄξαφνα τοῦ σπιτιοῦ μου τοὺς τοίχους (τὸ σπίτι μου σημειώσετε, βρίσκεται ἀντικρυ τοῦ ἀντιδικοῦ μου) καὶ σὰν κανένα θεῖο φάρμακο ξεχύνεται καὶ σκορπιέται πάνω στὰ τεντωμένα μου νεῦρα. Θέλω νὰ πῶ πὼς τὴν ὥρα κείνη εἶμουνα ἄγρυπνος καὶ πολὺ ἐρεθισμένος. Μιὰ ἀπὸ τις πολλὲς σκέψεις ποὺ φέρνει ἡ αὔπνια καὶ μιὰ ἀπὸ τὸ γαύγισμα ἐνός ἀγριόσκυλλου, ποὺ, ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ πλάγιασα, μιὰ στιγμή δὲν ἔπαψε, τὸ ἔρρο, τὸ παραπονεμένο του οὔρλιασμα. Μὰ νὰ, ὡς τόσο, τὸ ἄγριο οὔρλιασμα παύει τῶρα καὶ ἡ φωνὴ καὶ ἡ μελαγχολικὴ μελωδία τῆς κιθάρας ἀκούεται καθαρά καθαρά, ἀγγελικὴ, ἄγια, σὰν τὴ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσα στοὺς ἀποστόλους του. Εἰρήνη Ὑμῖν. Καὶ μέσα στὴν τέτοια ἡσυχία, ἡσυχία νυχτερινὴ, ἄγια, οὐράνια, τραγουδεῖ καὶ ὁ πελάτης μου:

«Τώρα ποὺ ἡ νύχτα πύκνωσε καὶ γέρονει τὸ φεγγάρι,
ποὺ ἐν' ἀγόρι ξαγρυπνάει γιὰ τὸ χατίρι σου,
ποὺ τὸ σκοτάδι ἡ γῆς φορεῖ κι' ὁ οὐρανὸς τὴ χάρη,
ἔβγα φεγγαροπρόσωπη, στὸ παραθύρι σου

Καὶ πάλε, ὥστερὶς ἀπὸ μικρὴ σιωπὴ:

«Κατέβα καὶ περπάτηξε, Νεραΐδα μέσ' στὰ σκότη,
καὶ μίλησέ μου νὰ θαρρῶ πὼς ἀναστήθηκα.
Πές μου τὰ λόγια τὰ γλυκὰ ποὺ πρωτολεῖ ἡ νιότη,
κι' ἄς ἀποθάνω ἀκούγοντας πὼς ἀγαπήθηκα.»

Μὲ τὸ συμπάθειο, Κύριε Πρόεδρε, με τὸ συμπάθειο, κύριοι Δικαστᾶδες, ἀνίσως καὶ με τὸν τρόπο μου αὐτὸ ξεφεύγω ἀπὸ τὴ νομιμὴ συζήτηση κι' ἀπὸ τις συνήθειες τοῦ δικαστηρίου. Μὰ δὲ θέλω νὰ ἀνακατέψω νόμους, δὲ θέλω νὰ παρουσιάσω μάρτυρες. Μάρτυρας εἶμ' ἐγώ, ἐγώ κι' ὁ δικηγόρος. Ὁ πόθος μου εἶναι νὰ ὑπερασπίσω τὸν πελάτη μου, ἀ-

ποδείχνοντας πώς δὲ διατάραξε τὴν ἡσυχία, μὰ πὼς ἔφερε τὴν εἰρήνη, τὴ γαλήνη, καὶ τοῦτο θὰ πράξω, παίρνοντας ἐπιχειρήματα ὅσῳ ἀπὸ τὰ συνηθεισμένα, ἐπιχειρήματα τῆς καρδιάς κι' ὄχι τοῦ νόμου, ἀφοῦ δὲ ὁ κατηγορούμενος δὲν εἶναι πράγματι ὁ πελάτης μου, μὰ αὐτὴ ἡ Μουσική. Καὶ γιατί νὰ μὴ μεταχειριστῶ καὶ γὼ τέτοια ἐπιχειρήματα, ἀφοῦ καὶ ὁ Κικέρωνας τέτοια, πάνω κάτω, διάλεξε ἐπιχειρήματα, γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν Ἀρχία τὸν ποιητὴ; Ἡ μήπως καὶ ἡ ποίηση εἶναι καλλίτερη ἀπ' τὴ Μουσική; Καὶ ἡ πρώτη γαληνεύει τὴν ψυχὴ καὶ ἡ δεύτερη παρηγορεῖ καὶ ἀνακουφίζει. Εἶναι καὶ οἱ δυο, δυὸ ἀχώριστες καὶ συντροφιασμένες καλόγριες, πού ἔργο τους, στὴ γῆς αὐτῆ, εἶναι νὰ δίνουνε χαρὰ στὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταφύγιο στὴ δυστυχία του. Ἀ! τί ὠραία, τί μαυγευτικά πέρασα τὴν ὥρα ἐκείνη πού τραγουδοῦσε αὐτὸς ὁ νέος στὸ μέρος πού ἀνχέφαλε! Οἱ σκοτεινὲς σκέψεις μου πάψανε, τὰ νεῦρά μου ἡσύχασαν, καὶ μιὰ οὐράνια χαρὰ, χαρὰ τῆς χαρᾶς, περιέλουσε ὅλη μου τὴν ψυχὴ. «Ἄς βαστάξῃ, ἄς βαστάξῃ, ἔλεγα μέσα μου, καὶ παρακαλοῦτα τὸ θεό, τὸν εὐσπλαχνικό θεὸ τῆς Μουσικῆς, νὰ δώσῃ δύναμη στὸ νέο, νὰ βαστάξῃ τὸ τραγουδήματά του ὡς τὸ πρῶι. Δὲ μ' ἐνοχλοῦσε πιά τίποτε. Καὶ ὁ σκύλλα—ὄχι, εἶτανε σκύλλα, καὶ ἡ σκύλλα κι' αὐτῆ, πού πρὶν οὐρλιάζε τόσο στριγλικά, γιατί, ὡς ἔμχθη τὸ πρῶι ἐκεῖνο τῆς πήρανε τὸ παιδί της—κι' ἡ σκύλλα κι' ἐκείνη ἡσύχασε, παρηγορήθηκε, κι' ἔπαψε τὸ φοβερό της οὐρλιάσμα.

Καὶ τί εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ Μουσική, ἀφοῦ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα γαληνεύει καὶ παρηγορεῖ; Δὲ θρῖσκω ἄλλοτε ὅρισμὸ καλλίτερο παρὰ πὼς εἶναι, ἀφήστε πιά ἡ χαρὰ στὴν εὐτυχία, ἀφοῦ καθημερινὴ, καὶ στίς χαρὲς μας καὶ στίς ξεφάντωσές μας, πάντα τὴ Μουσική ἔχουμε γιὰ διοργανωτὴ, μὰ πιὸ πολὺ πὼς εἶναι τὸ καταφύγιο στίς πίκρες μας καὶ στίς δυστυχίες μας. Δὲν ξέρω ὅμως κι' ἄλλοτε ὅρισμὸ πού νὰ ταιριάζῃ καλλίτερα γιὰ τὸ Θεό. Ναι, στὴν καρδιά μου, στὴν ἀντίληψή μου, κχιμιά διαφορὰ δὲ βλέπω μεταξύ Θεοῦ καὶ Μουσικῆς. Ὅπως ὁ Θεός, ὅπου βάνη τὴ βουλή, του, ἐκεῖ ἀρμονία καὶ ἡσυχία, στίς πικραμένες ψυχὲς ὅπως καὶ στίς χαρούμενες, ἔτσι καὶ ἡ Μουσική, ὅπου ἀκουστῆ, ἐκεῖ ἡ γαλήνη κι' ἡ χαρὰ. Καὶ τὸ νὰ λήη κανεὶς πὼς ἡ Μουσική φέρνει τὸ θόρυβο κι' ὄχι τὴ γαλήνη, καὶ φέρνει τὴν ἀνησυχία κι' ὄχι τὴν ἀνακούφιση, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ λήη πὼς ὁ θεὸς εἶνε δαίμονας καὶ πὼς τὸ ἄσπρο εἶνε μαῦρο.

Δὲν ξέρω τί θὰ ἀποφασίσετε—ποιόνε θὰ δικαιώσετε, μὰ ἀνίσως καὶ οἱ Μαινάδες ἐκεῖνες πού κατασπαράζανε τὸ θεῖο Ὄρφέα σὰς κεντήσουνε καὶ σὰς, Κύριοι Δικαστάδες, νὰ καταδικάσετε τὴ Μουσική, χωρὶς ἄλλο τὸ φοβερό δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ μιὰ ἀκόμη φορὰ γίνεται στὴ γῆς κῦρτη: σταυρώνετε τὸ Σωτῆρα τοῦ Κόσμου. . . .

. . . . Κι' ἂν ἀκόμη τὸ δυστυχισμένο ἐκεῖνο ζῶο, ἡ σκύλλα, πού μὲ τὴ μουσικὴ ξέχασε τὴ λύπη της γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ της καὶ βρῆκε παρηγοριὰ καὶ βρῆκε τὸ θεὸ της· κι' ἂν ἀκόμη τὸ ζῶο ἐκεῖνο εἶτανε δυνατὸ νὰ μάθῃ πὼς βρεθήκανε ἀνθρώποι νὰ καταδικάσουνε τὴ Μουσική, καὶ νὰ τὴν παρστήσουνε γιὰ θόρυβο καὶ διατάραξη, μὰ τὸ ναὶ δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ πὼς, τί ιδέα θὰ σχημάτιζε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ζῶο ἐκεῖνο:

Δὲν πιστεύω ὅμως νὰ ἔχετε ἀντίθετη ιδέα τῆς ἰδικῆς μου, πού εἶναι ἡ κοινὴ ιδέα ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ πού εἶναι ἡ μόνη λογικὴ ιδέα. Ἡ Μουσική γαληνεύει τὰ πάντα. Παράδειγμα ποιητικὸ ὁ μῦθος τοῦ Ὄρφέα. Παράδειγμα ἀληθινὸ ἡ ὑπόθεσή μας. Ἡ Μουσική εἶναι ὁ Θεός. Αὐτὸ φωνάζει ἡ παράδοση, αὐτὸ φωνάζει ἡ συνείδησή μου, αὐτὸ ἔδειξε πὼς κατάλαβε κι' ἡ σκύλλα. Ὅποιος περιπαίζει τὴ Μουσική, περιπαίζει τὸ Θεό. Κι' ὅποιος περιφρονεῖ τὸ Θεό, πρέπει νὰ τιμωρῆται. Ἴσως ὁ μηνυτὴς μας νὰ μὴ δῖνη καὶ τόσο μεγάλη σημασία στὴ Μουσική· γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸν κατηγορῶ πὼς ὕβρισε τὸ Θεῖο. Τὸ νὰ καταμηνᾶ ὅμως πὼς τοῦ διατάραξε τὴ νυχτερινὴ ἡσυχία, τὰ ἐπιχειρήματά μου σὰς ἀποδείξανε, θαρρῶ, πὼς λέει ψέμματα καὶ συκοφαντεῖ. Λέει ψέμματα καὶ συκοφαντεῖ ἕνανε νέο πὼς τοῦ διατάραξε τὴν ἡσυχία. ἐνῶ, εἶναι βέβαιο, πὼς τοῦ ἔφερε γαλήνη. Εἶναι συκοφάντης καὶ παρακαλῶ τὸ δικαστήριον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴ συκοφαντία του. . . .

Ναι, ἡ Μουσική, ἐπαναλαβαίνω, γαληνεύει τὰ πάντα. Κι' ὅποιος λέει ἀντίθετα, ἢ λέει ψέμματα ἀπὸ πείσμα, ἀπὸ μῖσος καὶ τότε εἶναι συκοφάντης, ἢ δὲν εἶναι: στὰ συγκαλά του καὶ τότε τὸ δικαστήριον δὲν πρέπει νὰ παίρῃ ὑπ' ὄψει τὰ λόγια του.

Μὲ τὸ συμπάθειο Κύριε Πρόεδρε καὶ Κύριοι Δικαστάδες, ἀνίσως καὶ μὲ τὸν πόθο μου αὐτὸ νὰ ὑπερασπίσω τὸν πελάτη μου γιὰ μιὰ τέτοια αἰτία, προσβάλλω, ὑβρίζω ἴσως ἕναν ἀνθρώπο. Μπορεῖτε νὰ μὲ καταδικάσετε, μπορεῖτε νὰ μὲ φυλακίσετε ἀκόμη, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους σας, καὶ γιὰ τὴν ἄπρεπη γλῶσσα πού μεταχειρίζομαι μπρὸς στὸ Δικαστήριό σας καὶ γιὰ τὴν προσβολὴ πού δίνω στὸν ἀντίδικό μου· ἐγὼ ὅμως ἀποδείξα πὼς ὅποιος καταμηνᾶ πὼς τοῦ χάλασε τὴ νυχτερινὴ ἡσυχία ἡ Μουσική, ὅποιος μὲ τέτοια καταμηνῶση ὑποστηρίζει πὼς ἡ Μουσική φέρνει βᾶρος καὶ ἀνησυχία, ὁ τέτοιος ἀνθρώπος ἢ λέει ψέμματα καὶ τότε γιατί νὰ μὴν τὸν καταδικάσετε ἐπὶ συκοφαντίας; ἢ δὲν καταλαβαίνει τί λέει καὶ τότε γιατί νὰ μὴν ἀθωώσετε τὸν κατηγορούμενο;

Ἡ ἀπόφαση μένει σὲ σὰς, Κύριε Δικαστάδες. Ἀπὸ τὴν ἀπόφασή σας αὐτὴ θὰ φανῆτε τί λογῆς ἀνθρώποι εἴστε. Ἡ δόξα θὰ σὰς στεφανώσῃ ἂν πλέξετε τὸ ἐγκώμιον τῆς Μουσικῆς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπολογία της· ἢ οἱ Θραῦσες ἐκεῖνες θὰ σὰς περιτριγυρίσουνε καὶ σὰς, οἱ Μαινάδες ἐκεῖ-

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ-ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΙΚΗ

Για ζητήματα ὕλης ἀπευθύνεστε

«Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν»

Βαθῦ-Σάμου

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Β. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ

Ν. ΡΙΤΣΟΣ Γ. ΣΜΥΡΝΙΟΥΔΗΣ

νες πού κατασπαράξανε τὸν Ὀρφέα ἂν κατηγορήσητε καὶ καταδικάσετε
τὴ γλυκόλαλη Μούσα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς παρηγορίας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος τῶν ἀμούσων.

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Ο Σύλλογός μας διωργάνωσε στὶς 10 Μαΐου θαλάσσια ἐκδρομὴ γύρω στὴ Σάμο, μὲ προσεγγίσεις στὸ Ἡραῖο καὶ Καρλόβασι. Ἡ ἐκδρομὴ αὐτὴ γίνεταί πρώτη φορά, κ' εἶχε μιὰ λαμπρὴ ἐπιτυχία ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις. Συνέπραξε κ' ἡ Φιλαρμονικὴ Σάμου. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἡραίου γίνηκε μὲ τὴν ὁδηγίαν τοῦ συμπολίτη ἀρχιολόγου κ. Βασ. Θεοφάνιδου.

Κι' ἄλλοτε εἶχαν γίνεи ἐκδρομές. Ἡ δικὴ μας διαφέρει ἀπὸ τὶς προηγούμενες κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ἦταν νὰ γνωρίσῃ στοὺς ἐκδρομεῖς τὶς φυσικὰς καλλονὰς τοῦ νησιοῦ μας, πού οἱ περισσότεροί κ' ἀπ' τοὺς ντόπιους ἀκόμα δὲν τὶς ξέρουν.

Μαζὶ μὲ τὴ Φιλαρμονικὴ προετοιμάζουμε νέα ἐκδρομὴ γιὰ τὴν Πάτμο. Ἔχουμε τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ἴδιο καὶ τώρα, ὁ κόσμος θὰ ἐνδιαφερόθῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἱστορικὴ νῆσον ὅπου εἶνε φυλαγμένα ἀξιόλογα κειμήλια.

Οπως ἀναγγείλαμε καὶ στὸ ἐξώφυλλο τοῦ περασμένου φυλλαδίου, βγήκε τελευταῖα στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸν ἐκδότη κ. R. Chiberre, μεταφρασμένο στὰ Γαλλικά, τὸ θαυμάσιον Διήγημα τοῦ κ. Γρηγορίου Ξενοπούλου «Ὁ Κακὸς Δρόμος» (La Mauvaise Voie). Ἡ μετάφρασις ἔγινε ἀπ' τὸ Γάλλο Ἑλλητιστὴ κ. Eugène Glèment. Εἶνε ἀρκετὰ ὠραία κ' ἔχει καὶ πρόλογον τοῦ κ. Louis Roussel. Ἐτσι ὁ κ. Ξενοπούλος πού περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλονε δικὸ μας Λογοτέχνη ἀρέσει καὶ διαβάζεται ἀπ' τὸ Κοινόν, ἀποκτᾷ σιγὰ-σιγὰ κ' εὐρωπαϊκὴ φήμη. Γιατὶ καθὼς μαθαίνουμε, κ' ἄλλα ἔργα του πρόκειται νὰ ἐκδοθοῦν μεταφρασμένα Γαλλικὰ κ' Ἰταλικὰ. Μεγάλῃ τιμῇ αὐτὸ καὶ γιὰ τὸν ἐκλεκτό μας συγγραφέα, καὶ πῶς πολὺ γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Συνδρομή για ένα χρόνο, προπληρωτέα.

Ἑσπερικοῦ Δραχ. 30

Ἀμερικῆς Δολλ. 2

Ἀγγλίας Σελιν. 40

Γιὰ τὰ ἄλλα Κράτη Φρ. 20

Οἱ συνδρομῆς ἀρχίζουν Ἰούλιο καὶ Ἰανουάριο.

Γιὰ πληροφορίες καὶ συνδρομῆς ἀπευθύνεστε «Φιλοτεχνικὸν Ὅμιλον Νέων»

Σάμος—Βαθῦ—Ἑλλάς

Γιὰ ζητήματα συντάξεως «Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν»

Ὅσοι συνδρομηταὶ ἀλλάζουν διεύθυνση νὰ μᾶς τὸ δηλώνουν.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΚΑΡΔΟΒΑΣΙ

ΤΗΓΑΝΙ Ζήνων Δημητριάδης. ΒΟΥΡΑΙΩΤΗΣ Γεωργ. Σβερκίδης.

ΠΑΓΩΝΑΣ Ποθ. Λεκάτης. ΜΑΡΑΘΟΚΑΜΠΟΣ Ἀλεξ. Μαρίνος.

ΜΥΤΙΔΗΝΗ Μαρία Καραϊσκάκη. ΚΟΚΚΑΡΙ Ἴπποκρ. Βανδῶρος.

= ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ =

Δίδα Παρασκευὴν Φωτίου, κ. κ. Ἰω. Λάμπρου ἑνταῦθα, Γ. Ζαρμπάνην. Παγώνδαν, Ἰω. Βουτσᾶν Μαραθόκαμπον, Κ. Ὀρφανὸν Ἀθῆνας, Mrs Ketty H. Veotis, u. s. a. Λάβαμε τίς συνδρομῆς σας καὶ εὐχαριστοῦμε.

Ἑθνικὸς Κῆρυξ. Μηνιαῖος εἰκονογραφημένος. Τὸ μεγαλύτερον καὶ πολυτελέστερον Ἑλληνικὸν περιοδικόν.—Συνδρομὴ ἐτησίᾳ Δολλ. 5 ἐξάμηνος 2,50.

Δ)σις: 140 West 26th Street Neu York, N Y—u.s.a.

Τὸ Φῶς. Δεκαπενθήμερο ἐγκυκλοπαιδικὸ Ἑκπαιδευτικὸ Περιοδικόν. Δ)τῆς Σ. Ἀλοῖζος. Συνδρομὴ γιὰ ἓνα χρόνο Δρ. 40 ἐξάμηνη 25. Ἑξωκερικοῦ 80-Ἡράκλειο, Κρήτη.

Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις. Μηνιαῖο περιοδικόν, Δ)τρια Εὐγενία Ζωγράφου. Μενάνδρου 83 Ἀθῆναι.

Ἑθνικὸς Ἀγών. Ἀνεξάρτητος Πολιτικὴ Ἐφημερίς, Δ)τῆς Ἀριστ. Βουγιούκας. Βερανζέρου 34-Ἀθῆναι.

Μαθητικὴ Ἐνωσις. Μηνιαῖον Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Λεοντείου Λυκείου. Ὅδος Σίνα 4.-Ἀθῆναι.